

2015. március 19. - **A magyar zene mára nem több, mint a külföld majmolása** – Waszlavik Gazember Lászlót saját bevallása szerint soha nem érintette meg a nagygenerációs underground, noha a köztudatban annak ő maga is tagja.

A Bizottság alapítójával az amerikai szabadságkép bukásáról, a nemzetet marcangoló szomszédokról és Frank Zappáról beszélgettünk.

hvg.hu: A világtól elzárkózva éppenséggel nem tartozik a legkönnyebben elérhető emberek közé. Nevezhető tudatosnak a kivonulása?

Waszlavik Gazember László: Két nagy rendszert éltem át, és nem kellett sok idő, hogy eljussak arra következtetésre, egyik sem tökéletes. Távolságtartó lettem, egyre inkább idegennek éreztem a mögöttem álló értékrendeket. Aztán kezembe került az Ökológiai Kiskáté, amelyet egy akkortájt Nyugat-Németországban élő magyar gondolkodó vetett papírra, és ezzel valahogy új irányba terelődtem.

hvg.hu: A nem tökéletes és a nem élhető között nagy a szakadék. Mi vezetett a mostani remeteélethez?

W. G. L.: Egy valódi gondolkodónak létezési feltétele a függetlenség, hogy ne legyen érdekelt, ne függjön a környezete mindennapi rezdüléseitől. Kodály úgy valósította meg ezt a személyes autonómiát, hogy mikor a kádárizmus idejében nagyon szorongatták, kiutazott a Szovjetunióba, és az ottani kommunisták támogatását élvezve tért csak vissza Magyarországra. Ezzel orrára koppintva az aczéli gondolkodásnak. Mikor pedig az itteni vezetés havi apanázst ajánlott neki, visszautasította. Távolságot tartott, és így megőrizhette politikai függetlenségét.

Az én életemben volt egy időszak, mikor viszonylag közelebb merészkedtem a politikához: mivel én mindig is a népnemzeti irányvonalat képviseltem, sokat dolgoztam a Csurkáéknak. Azonban, amikor arra került volna a sor, hogy közvetlen egzisztenciális kapcsolatba kerüljek a politikai vezetéssel, felálltam. Volt, aki ezt meg tudta tenni, és voltak – például Nagy Feróék –, akik nem. A Feró egy reálpolitikusabb alkat, aki nálam többször és jobban hajlandó volt belemenni bizonyos kompromisszumokba, viszont kétségtelen, hogy amit el akart érni, így el is érte. Az már személyiség kérdése, hogy az ember hol húzza meg a saját határait.

hvg.hu: Önnek milyen kompromisszumokat kellett meghoznia?

W. G. L.: Botorság lenne azt állítanom, hogy soha nem engedtem a nyomásnak. Azonban a tisztánlátásban gyakran segít, ha az ember egy természeti képhez kanyarodik vissza. Hiszem,

hogyan az élet magja szerves, tehát vannak is benne határok, és nincsenek is. Így vagyok például az Európai Unióval is. Jó, ha úgy vagyunk az egész részei, hogy közben képesek vagyunk különválasztani magunkat tőle. Ha az ember túlhomogenizál egy ilyen birodalmat – amely egyébként történelmi mértékben soha nem tart ki oly hosszan, mint egy valódi nemzet – akkor az nem lesz természetes.

Nyilván nekem is van egy úgynevezett közép-európai identitásom, de elsősorban mégis csak magyar ember vagyok. Persze egy ökológikus gondolkodás jegyében elengedhetetlen, hogy az ember a teremtetek más köreivel is szolidaritást vállaljon, az állatvilággal, a növényvilággal, a szervetlen világgal, de még az ufókkal is.

hvg.hu: Hogyan alakul ennek hatására a patriotizmus eszméje?

W. G. L.: A nemzeti identitásnak rengeteg tényezője van. Mi ebben az országban szaporodási közösségként, földrajzi közösségként, gazdasági közösségként, nyelvi közösségként is értelmezhetjük magunkat, ám a legfontosabb az a mítikus alapelv, amely egyfajta minőséget, eltérést fogalmaz meg.

Az emberiség úgy életképes, ha a saját differenciáit kihasználva működik: erről árulkodnak a címerállatok is, melyek megmutatják, mi egy nemzet sajátja. Ilyen a gall kakas, a brit oroszlán, az orosz medve, mind egy-egy karaktert fogalmaz meg.

hvg.hu: Apropó állatok: az a hír járja, disznóvágásokon lép fel.

W. G. L.: Hogyne, én mindenhol zenélek, evezőstúrákon, disznótorokon, bárhol. Most is kaptam például egy harmonikát erdélyiektől, akik megkértek, hogy itt a kocsmában játsszak nekik néhány felvidéki nótát.

Gyerekkoromtól kezdve ez volt az én zeném, minden más csak másodlagos lehetett. Anélkül estem át a nagygenerációs időszakokon, hogy az különösebben megérintett volna. Volt egy pillanat, mikor tudatosult bennem a kodályi álom. Valahol Bulgáriában tolmácskodtam épp, az egyik sétám során pedig a döbbenet erejével kellett konstatálnom, hogy ott nem zárják múzeumba a népzenet, hanem az emberek közt élheti meg a saját korát.

Magyarországon ezzel szemben valami nagyon nem stimmel, adott egy iszonyatos törés.

Kodály 1962-ben, a Zeneművészek Országos Szövetségének gyűlésén jelenti ki, hogy süllyed a magyar zene hajója, hárman fúrnak: a jazz, a rádió és a siralmas állapotban lévő zenei pedagógia.

hvg.hu: A kor említett megélésébe nem tartozik bele a külső hatásokra reagálás?

W. G. L.: Ez nem ilyen egyszerű. Hamvas Béla az Öt génusz című művében foglalkozik azzal, mit is jelent magyarnak lenni. Szerinte a klasszikus világban egy népre csak a szomszédos,

Írta: Adminisztrátor

2015. november 04. szerda - Módosítás: 2015. november 04. szerda

közvetlen környezetében található nemzetek kultúrája hatott, azonban a virtuális média révén már olyan hatások is érnek bennünket, melyeknek természetes körülmények közt nem lenne szabad. Amerika is így jelent meg az életünkben, mint egy hamis, virtuális szomszéd, mely lehengerlő erővel maga alá kényszerítette a kultúránkat, a filmet, a zenét.

hvg.hu: De ennek mire kellene sarkallnia az utca emberét?

W. G. L.: Aki a magyarság által képviselt, rendkívül kreatív, talán kissé nagyvonalú, a részletekben nem elvesző gondolkodást képes megőrizni, láthatja, hogy valójában nagyon is nagyok vagyunk. A magyar nyelv és a magyar zene jellegzetesen élhangsúlyos, ezt a legnagyobb szakértők is megmondják: a blueszene például defenzív, maga az elnevezés is szomorúságra utal, a szájharmonika pedig mindig lefelé hajlít. A magyar zenészek ezzel szemben tájegységben statikusan és dinamikusan is felfelé hajlítanak, nem véletlenül. Mindezek felismerésének azonban fontos követelménye, hogy az ember kell hogy ismerje a világ hatásait, csak azt honosítsa meg belőlük, mely a népkarakternek megfelel.

hvg.hu: Milyen a magyar népkarakter?

W. G. L.: Kodály, ugye, említi a jazzt, mint a magyar zene hajóját fúró ellenséget. Ebben a műfajban én Szabados Györgyöt tartom a legnagyobb alaknak, aki azt mondta, én nem jazzt játszok, hanem improvizatív zenét. Szerintem az ő példája bizonyítja, hogy az idegen műfajoknak csak részletei lehetnek csereszabatosak.

Érdekes, hogy a népzenenek erős politikai felhangja lett, ez pedig visszanyúlik az egykori Zsdanov-direktívához, mely engedélyezte, hogy a Szovjetunióban népzeneből lehessen mozgalmi dalokat írni. Ennek Kodály is nagyon megörült, létrehozta az Éneklő Ifjúság mozgalmat ezzel pedig titokban magára haragított egy rebellis generációt. Mert ez az ifjúság idővel annyira begurult, hogy szinte dafke módon az angolszász kultúra befogadását forszírozta. Az ötvenes évek végére már csak két tábor volt, a jazzesek és jampecek tömege, a tulajdonképpen magyar hagyomány pedig a két szék közé zuhant.

hvg.hu: Az ellenkultúra gyújtópontja mégiscsak a rendszerellenesség.

W. G. L.: A magyar zenei rendszerváltás jóval előbb zajlott le Magyarországon, mint a politikai. 1983-ban már bemutatják az István, a királyt, de két évre rá még hatalmas hacacáréval ünneplik a felszabadulás negyvenedik évfordulóját. Az úgynevezett demokratikus, beszélős ellenzék olyan alakjai, mint Molnár Gergely vagy a valamivel nagyobb tömegeket megszólítani tudó Beatrice által már megjelenik a komoly társadalomkritikát csomagoló nyugati zene.

A nyolcvanas évek elején még bőven benne voltunk a szélsőséges individualizáció időszakában. Tulajdonképpen az egész angolszász rockzenével, egy kissé korábban pedig a jazzel is volt probléma, hogy olyan korszakban születtek, amikor nagyon nagy volt a szabadságfok, túlon túl nagy a mai lehetőségekhez képest.

Born To Be Wild – az a kép lebeg előttem, hogy valaki egyedül ül a nagy amerikai motorján,

szárguld a sztrádán, önti a benzint, számára a szabadságának csimborasszója, hogy szárguldozhat a természetben. Rengeteg kőolajat elhasználtak, meggyilkoltak 200 millió bölényt, és ezt is megélik mint szabadságot.

Ennek a világnak a lenyomata mondjuk a free jazz, amely egy olyan szélsőségesen individualizált műfaj, ahol csak túrnak, minden összhang nélkül, és mikor véletlenül összezseng valami, a közönség állva tapsol. Az amerikai szabadság azonban többé már nem progresszív.

hvg.hu: Milyen hát az érvényes szabadság?

W. G. L.: Nekem a szabadság régi, '48-as fogalma tetszik, amely arra jogosít, hogy a saját kultúránkat élhessük, az emberiség sokszínűségében kiosztott szerepünket végre megélhessük. Hamvas szerint a humanizmus nem más, mint egy hazug hatalom rózsaszín mézesmadzaga, mellyel megvezeti a népet. Ilyen a reneszánsz, a 1905-ös orosz vagy 1917-es szovjet forradalom, de bizonyos szempontból még a kereszténység is. Ezeket a dolgokat a társadalom rendre beveszi, pedig mindenki tudja, hogy idővel duplán bosszulják meg magukat.

hvg.hu: Most mi a mézesmadzag?

W. G. L.: A Kádár-rendszer többször megpróbálta kiengesztelni a kisembert, kiváló példa erre az így vagy úgy máig kitartó Táncdalfesztivál. Ez volt az a mézesmadzag, amelyet Kádárék azzal húztak el a magyarok orra előtt, hogy a mozgalmi dalok helyett végre a privát szféra is megjelenik a kultúrában. Kár, hogy nem szólt semmiről. A cél az volt, hogy mindenki elhiggye, ez egy problémamentes, naiv, mediterrán világ, hogy Szentendrén füge érik, és Kemenesalja fővárosa Athén.

A Táncdalfesztivál óriási keleti siker lett, a slágerexpressz elhozta a slágerbarátságot, a szovjet lemezboltok tömve voltak ezzel a kultúrával. Erdős Péter családi alapon megteremhette a hazai popzenét. Aztán 1970-től érkezik a második gyökértelenítő rabszolgakultúra, a disco, egyenest a tengerentúlról. Olvastam egyszer egy Biblia-parafrazist, az volt a címe, hogy a Modern Ember Tízparancsolata, mely szerint a modern ember szórakozásformája könnyed.

hvg.hu: Hogyan viszonyul a kisember karakteréhez?

W. G. L.: Szintén Hamvasnak van egy elmélete, miszerint a hatalom valamikor Istené volt, aztán lejjebb szállt az istenkirályokhoz, fáraókhoz, akik már meghasonlottak a súlya alatt, majd még mélyebbre tört a lovagi, arisztokrata kaszthoz, akik még kevésbé voltak önzetlenek. A feudalizmust követően a polgárok veszik át az irányítást, akik bár rendkívül találékonyak, gyávák és hunyászok is egyben. Később, a kommunizmussal beköszönt a szolgáló kaszt, a munkásember uralma, majd végül a kaszton kívüli csőcselék veszi át az irányítást.

hvg.hu: A nagygenerációs underground tagjai – akik közé önt is többen sorolják – ma mind megérdemelt helyükön vannak?

W. G. L.: Soha nem ismertem azt a világot, bár kapcsolat volt köztünk, mindannyian ellenzékiek voltunk, de soha nem tartoztam közéjük. Más vágyaink voltak, más tetteket akartunk véghezvinni. Emlékszem, az oroszok kivonulása alkalmából fogant meg a Budapesti Búcsú ötlete, és emlékszem, ahogy ott állok a Tabán színpadán, az első kelet-európai rockfesztiválon, amelyre Demszky Gábor elhozta Frank Zappát.

És világosan emlékszem az érzésre, hogy még csak az oroszok kivonulásán vigadtunk, már jöttek is be az amerikaiak a villogó, kék fényes autóikon, nekünk pedig ott kellett hajbókolnunk hozzá. A magyar zene innentől kezdve kicsit arról szól, hogy külföldi kultúrát gyártunk és adunk el olcsó magyar munkaerővel.

Czibolya